

Mākslas galvenā vērtība ir komunikācija. Saruna ar mākslas zinātnieci Aigu Dzalbi

Purvīša balvas 2017 eksperti strādā intensīvi, lai ik ceturksni noteiktu arvien jaunus balvas nominantus. Šī gada pirmo divu ceturkšņu nominanti jau zināmi, un žūrija iestrādājusies. Viena no Purvīša balvas ekspertēm, mākslas zinātniece Aiga Dzalbe bija gatava dalīties savos uzskatos par objektīvu vērtējumu mākslas darbos un jaunažiem mākslas entuziastiem.

Purvīša balvas ekspertu pulkā esat pirmo reizi. Vai šis ir tāds sava veida izaicinājums? Jums piedāvāja šo vietu - uzreiz piekritāt? Vai tomēr bija apdomāšanas periods?

Piekritu bez garas domāšanas un savtīgu iemeslu dēļ. Man vienmēr ir šķitis interesanti turēt roku uz pulsa, iespēju robežās apmeklēt visas izstādes un piespiest sevi līdz galam izdomāt, ko īsti esmu tur redzējusi un kāds ir mans viedoklis par redzēto. Tā kā mani arī īpaši nesatrauc iespēja, ka personīgais viedoklis var izrādīties nepopulārs vai kādam netīkams, nebija iemesla atteikties.

Šī gada februārī tika pasniegta jau ceturtā Purvīša balva. Kāds ir Jūsu vērtējums par iepriekšējā perioda nominantiem? Vai kas spilgts palicis atmiņā?

Visi bija lieliski mākslinieki, bet nu vīrieši vien, kas īsti nesaskan ar demogrāfisko situāciju profesionālajā vidē, kur nomācošā pārsvarā darbojas dāmas.

Tas ir ļoti grūts darbs - novērtēt mākslu. Vai mākslu vispār ir iespējams objektīvi novērtēt? Kā iespējams piešķirt labāko vērtējumu?

Viens vērtētājs nevar, jo tad vērtējums būs subjektīvs. Ja gribam objektivitāti, ir nepieciešams konsīlijs vai diskusija, vai vislabāk abi kopā. Tāpēc es cienu katras pūles un apņemšanos paust savas domas publiski sabiedriskajos medijos, jo jebkurš raksts vai runa var raisīt diskusiju kaut vai tikai raksta autora/runātāja un lasītāja/klausītāja starpā. Bez šīs domu apmaiņas, kas sākotnēji balstās subjektīvos, intuitīvos vērtējumos un pēc tam tiek apaudzēta ar dažādiem racionāliem un kontekstuāliem argumentiem, nekāda publīdz pieņemama objektivitāte nebūs iespējama.

Vai iekšējās sajūtas spēlē lielāko lomu?

Tas, ka iekšējās sajūtas spēlē lielāko lomu, ir labi un pareizi, citādāk nemaz nevar būt. Pamēģiniet analizēt darbu, kas jums ir vienaldzīgs, un redzēsiet, ka pēc iedziļināšanās, neizbēgami raisīsies vai nu patika vai nepatika.

Kas, Jūsaprāt, ir mākslas galvenā vērtība?

Es nezinu. Pirms daudziem gadiem kaut kur lasīju, ka mākslas vēsture esot viena vienīga mitoloģiskas matricas kopēšana. Diemžēl savā vieglprātībā pat neesmu piefiksējusi viedā vai varbūt vīzdegunīgā autora vārdu.

Taču ļoti iepatīkās šī autora doma, kas norāda, ka mākslas vērtība ir kaut kādas specifiskas informācijas par mums nodošana un saglabāšana. Iemiesoļoties jēlkādā veidolā, par mums saglabājamajai informācijai jau tīri etimoloģiski sanāķ saistīties ar tādiem Kronvaldu Ata latviešu valodā ieviestiem jēdzieniem kā "daile" un "māķa". Zināms, neviens negrib tikt iemiesots neglīti un nemāķulīgi. Skatoties īsākā laika nogrieznī, varu pieķrist, ka māķslas galvenā vērtība šodien ir komunikāķija.

Vai tehnoloģiju laikmetā māķslai ir nāķotne? Kāda, Jūsaprāt, tā ir? Vai pasaules pieredze rāda, ka tehnoloģijas aizvien vairāk iet roku rokā ar māķslu? Vai tomēr māķslinieķi aizvien vairās no tehnoloģijām?

Jā, tehnoloģijas aizvien vairāk iet roku rokā ar māķslu. Tāpat kā citas sfēras arī māķsla mainās jauno tehnoloģiju ietekmē. Vispirms - 90. gados tā nereti ķļuva eksperimentāla, tagad pārsvarā turpinās romantiskās un kvazizinātniskās līnijās. Lieliskie "RIXC" un "Orbīta" loka māķslinieķi ir visdrošākais aplieķinājums tehnoloģiju barotam māķslas potenciālam Latvijā.

Vai ir tāds īpašību kopums, kam būtu jābūt ikvienam māķslinieķam? Ja, jā, kāds?

Nē, tāda īpašību kopuma, manaprāt, nav vis. Māķslinieķi mēdz izrādīties ļoti dažādi - maigi un jūtīgi, nikni vai provokatīvi. Specifiskas vēlmes varētu minēt, runājot par konkrētiem māķslas veidiem. Grūti, protams, iedomāties māķslinieķu, kuram trūķst radošuma un jūtīguma per se.

Kādam, Jūsaprāt, ir jābūt Purvīša balvu pelnījušam māķslas darbam?

Tādam, kas atbilst balvas nolikumam.

Jūs ikdienā saskaraties ar jaunajiem māķslas studentiem. Kā vērtējat māķslinieķu jauno paaudzi?

Ar māķslinieķu jauno paaudzi viss ir ķārtībā. Šogad maģistra darbu ķlāstā mani pārsteidza proporcionāli uzķrītošā tendence vizuālo darbu balstīt savas dzimtas sakņu pētījumā, kam droši vien ir tiešs sakars ar literatūrā veiksmīgo vēstures romānu sērijas ķampanu.

Vai jūtat no jaunajiem milzīgu vēlmi tikt pamanītam Latvijas māķslas vidē?

Vēlme tikt pamanītam ir atķarīga no rakstura un ambīķijām. Tomēr jauniešu vidē aizvien vēl populāri šķiet it ķā šķķaudīt uz vietējo māķslas dzīvi un mēģināt lauzties pēc atķinības Eiropā.

Kāds ir galvenais vēstījums, kuru Jūs vēlētos nodot saviem esošajiem un bijušajiem studentiem vai varbūt ikvienam Latvijas māķslinieķam?

Lai viņi nemoka skatītājus ar darbiem, kas tapuši bez iekšējas nepieciešamības. Ja kādam, neskatoties uz valdošajiem trendiem, ir patiesa vēlme gleznot puķes, tad viņam tas ir jādara bez kautrēšanās, un rezultāts būs vērtīgāķs nekā tad, ja viņš mēģinās sevi lauzt un mānīties, pieķabinot darbiem murgainas koncepcijas. Savuķārt, ja kādam ir patiesa interese saskaitīt Raiņa lugā vai Dziesmu svētku repertuārā visbiežāk lietotos vārdus, tad arī viņam tā ir jāriķojas.